

СТЕФАН ПОПОВ *

Не трябва да има съмнение: изявлението на вътрешния министър, според когото разследването на атентата в Бургас води до "основателно предположение", че зад него стои "Хизбула", означава много. Преди всичко то очертава една граница и определя мястото на България спрямо нея. От едната страна на границата са въздържанието, избягването на отговорност и целенасоченото,

или просто упорито стоене в неутрална позиция по въпроси на глобалния тероризъм. От другата страна стоят заемането на по-активна позиция, поемането на отговорност, въвлечането. Дали България трябва да навлезе в тази игра на сили е въпрос, по който ще се води дълга и тежка дискусия.

Може веднага, без конкретни аргументи, по принцип да се заяви, че

идеята за вечна неутралност

която среди на БСП искаха да издигнат дори до конституционно закрепен неутралитет, е нелепа. Вземането на страна спрямо международния терористичен процес е равносилно на признанието, че живееш в съвременния свят, не си глътнал приспивателно и очите ти са отворени. Всъщност в някаква невисока степен България отдавна е на някаква страна, защото това е неизбежно, но не го признава открито. Най-яркият показател за това, че изолацията не е възможна политика е самият факт, че на територията на България вече се случи най-страшното – атентат, погубил човешки животи. Оттук нататък избягването на по-ясна позиция е отлагане, временно решение. И най-успешната му форма е да си заровиш главата в пясъка.

Срещу тази принципна аргументация обаче стоят множество аргументи и несъгласия.

Преди всичко самата постановка за "основателното предположение" е неубедителна, ако се придържахме към изискванията за върховенство на закона. В демократична страна, която има харта за основните права, няма "основателни предположения" за извършител на престъпление. Има наказателен кодекс и процесуални норми, в крайна сметка има доказателства. Един по-консервативен възглед за международни отношения, който настоява на валидни доказателства, би твърдял, че "основателно предположение" без доказателства е доста неоснователно.

На второ място, под това абстрактно условие за неизбежната въвлеченост България прави откровен политически избор. Дори в международните институции, които имат пряко отношение към тероризма, няма да има съгласие за прякото участие на "Хизбула". Полицейските институции, като Европол например, ще се въздържат, защото работят с проверими доказателства, а не с "предположения". Обратно, разузнаванията на основните сили, поради факта, че подпомагат дейността на правителствата и не са ограничени до процесуални изисквания, ще действат с "основателни" или "не-съвсем-основателни предположения". В контекста на тази дилема се вижда по-добре, че България взема страна по един характерен за политиката начин – а именно, обвързан с неизбежната доза произвол (или "свобода", ако звучи по-извисено).

На трето място, може да се пита каква подготвеност има България да навлезе рязко в игра на глобални сили. Никаква. България има практически

нулев капацитет

дори за основна ориентация в такава среда. Нейните стратегии за национална сигурност показват това най-ясно: това са безсмислени и безпредметни бюрократични документи, които за нищо не служат. И слава Богу, че никой не ги взема на сериозно, защото са старомодни, еkleктични, несъобразени с налични ресурси, икономически и фискално невъзможни и пр. Те са просто част от задължителния за бюрократичната държава оборот на документи.

На четвърто място, българските институции нямат и техническия капацитет за минимум противодействие на един добре развит, професионално подготвен тероризъм. Това противодействие е свързано повече с превантивни политики и управление на риск, а не с пост фактум следствени действия, които водят до "предположения" с политически смисъл. Атентатът в Бургас го показва доста ясно, но и без него гражданите на България знаят много добре, че в страната градусът на хаоса е много висок. Всички събития, свързани със сигурността, са го показвали: от природни бедствия през индустриални, в частност военнопромишлени аварии, до всички операции, които се поемат от телефон 112,

демонстрират липса на капацитет за рационална организация.

Повечето въпроси около вземането на страна въз основа на "предположението", което за следствените органи е не-основателно, но за разузнаването е "основателно", са разделящи въпроси. Едно може да се каже със сигурност отсега: българското правителство заявява принадлежност към един клуб на свръхсили (сред тях и Израел). В тези страни обаче има образование, ефективно здравеопазване, развити системи за превантивно действие, висока структурираност във всички сектори. България е десетилетия зад подобни нива на рационално подреждане на публичния сектор, една бедна и управленски объркана страна, опиянена от нелепи мечти да става енергиен център на Балканите. Да направим ли "основателно предположение", че е дорасла за собствения си избор?

****Авторът е философ, директор на "РискМонитор"***